

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sōkratus Scholastiku Kai Ermeiu Sozomenu Ekklēsiastikē Istoria

Socrates <Scholasticus>

Mogvntiae, 1677

Henrici Valesii Observationvm Ecclesiasticarum In Socratem Et
Sozomenum Liber Tertius [De sexto Canone Concilii Nicaeni.].

urn:nbn:de:hbz:466:1-14233

et aliquis. An prorsus falsum erit, quod ajunt Sozomenus & Socrates, Paulum Theſſalonicam veniſſe, atque inde Corinthum proficiſci ſimulantem, Romam navigaſſe. Id omnino verum puto, ſed alio factum tempore: tunc ſcilicet cum Paulus primum depoſitus eſt ac damnatus, ſuſſecto in ejus locum Eusebio Nicomedieneſe. Eo ſiquidem tempore Paulus cum liberam haberet vagandi poteſtatem, Theſſalonicam & Romam & in alias urbes Occidentalis Imperii pro arbitrio ſuo proficiſci potuit, quemadmodum ſuperius obſervavi.

CAPUT IX.

Cur Athanaſius inter orthodoxos Episcopos Paulum Conſtantinopolitanum minime recenſerit.

Mirari quis non immerito poteſt, quid cauſa ſit cur Athanaſius in Oratione prima contra Arianos, orthodoxorum Episcoporum indicom texens, qui Nicænam fidem conſtanter aſſeruerant, Pauli noſtri nomen prætermiſerit; quem tamen conſtat pro Nicæni Concilii doctrina ac fide adverſus Arianos fortiter decertaſſe. Certe Athanaſius in oratione ſupra memorata mentionem facit Alexandri Episcopi Conſtantinopolitani. Cur ergo Paulum quoque Alexandri ſucceſſorem ei minime adjunxit? Nec eſt quod quis objiciat, Athanaſium eo loco illos duntaxat Episcopos commemoraviſſe, qui jam fa-

cto funkti eſſent; ac proinde Paulum ab illo præteritum eſſe, eo quod adhuc ſuperſtes eſſet. Hæc reſponſio admitti forſitan poſſet, ſi Paulus Conſtantinopolitanus ſuperſtes adhuc fuiſſet eo tempore, quo prima hæc oratio adverſus Arianos ſcripta eſt ab Athanaſio. Verùm antequam eam Orationem, ſeu potius Epistolam ſcriberet Athanaſius, Paulus jam è vivis exceſſerat. Mortuus eſt enim anno natalis Dominici 331. aut 332. ut ad Hiſtoriam Socratis obſervavi. Hæc autem Oratio adverſus Arianos ſcripta eſt ab Athanaſio poſt enthroniſmum Georgii, anno Chriſti 356. ſicut in ſuperiore libro annotavi. Alia igitur hujus rei cauſa inquirenda eſt. Neque enim ſine cauſa, aut per negligentiam id ab Athanaſio factum eſſe crediderim. Exiſtimo igitur Athanaſium eo loco de induſtria Pauli nomen prætermiſiſſe, eo quod in Concilio Tyri cum Arianis permixtus, condemnationi ipſius ſubſcriperat, ut ſupra vidimus. Eandem ob cauſam maximi quoque Hieroſolymorum Episcopi nomen ibidem reticuit, licet Macarii Hieroſolymitani mentionem feciſſet. Quod quidem non ulciſcendi animo ab Athanaſio factum eſſe credendum eſt. Procul enim aberat ab hoc affectu Athanaſius. Sed quoniam Athanaſius eo loco illos duntaxat Episcopos commemorare decreverat, qui procul ab omni crimine, & ab omni macula Arianae communionis perpetuo abſuiſſent, idcirco Paulum & Maximum in eo numero noluit recenſere, quos ſciebat in illa apud Tyrum Synodo communionem Arianorum fuiſſe pollutos.

HENRICI VALESII
OBSERVATIONUM
ECCLESIASTICARUM
IN SOCRATEM ET SOZOMENUM
LIBER TERTIUS.

CAPUT PRIMUM.

ANTE annos plus minus quadraginta, gravis inter Eruditos orta eſt controverſia de ſexto Canone Concilii Nicæni. Ad cujus expoſitionem multa tunc allata ſunt à multis, dum ſinguli Canonem illum ad ſuas partes trahere conantur. Sed cum doctiſſimi homines de Eccleſiis ac regionibus ſuburbicariis acrius inter ſe contenderent, Rufini Interpretationem potius, quam Canonis ipſius verba expoſuerunt. Exiſtit poſtea Joannes Launoſus, magni nominis Theologus, qui haud ita dudum Librum edidit de recta interpreta-

ne ſexti Canonis Nicæni. Verùm hic quoque ad eundem, quem priores illi lapidem impigit: Et quod in titulo operis ſui promiſerat, id duabus editionibus impleveron valuit. Erroris autem cauſam ei præbuit prava via ac methodus, quâ in ejus Canonis expoſitione uſus eſt. Nam cum Canon Nicæni Concilii exponendus eſſet ſicut à Nicæniſ Patribus eſt editus, & poſt Græcorum verborum explicationem ordine progrediendum eſſet ad explicationem Interpretationis Rufiniana: contra Joannes Launoſus, primo quidem ſenſum Rufini inveſtigavit, deinde verba ipſa Nicænorum Patrum, juxta eum ſenſum, quem Rufini verbis tribuerat, expoſuit.

Nos vero Interpretationem Rufini inpraesentiarum quidem omittimus, quippe quae verius paraphrasis sit quam versio. Ipsum vero Canonem, prout à trecentis illis Episcopis promulgatus est, proponentes, explicare consuevimus.

« Sic igitur habet Canon sextus. τὰ ἀρχαιῶν ἐν κρατεῖται, τὰ ἐν αἰγύπτῳ ἔτι δὲ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἐπίσκοποι, πάντως τῶν ἐκ τῆς πλῆθους ἐπιτοῦν, ἐπεὶ οὐδὲν τῆς ἰσχυρῆς ἐπιτοῦν ἐστὶν ἰσοῦς ἢ κατὰ πλῆθος ἀντιχρῆστος ἐστὶν ἄλλας ἰσαρχίας, τὰ ἀποβῆτα σὺν ἑκείνῳ, καὶ οὐδὲν ἢ ἀποβῆτα ἐκείνῳ, ὅτι ἐὰν τις χυμῆται ἢ ἰσχυρῆται ἐπίσκοπος, ἢ τοῦτον ἢ μὴ ἀλλὰ ἄλλῳ ὡς ἐστὶν μὴ δὲ ἐπὶ ἰσχυρῆται. Quae verba Dionysius Exiguus ita Latine vertit. Antiqua consuetudo servetur per Aegyptum, Libyam & Pentapolim, ut Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem: quia & urbis Romae Episcopo parilis mos est. Similiter autem & apud Antiochiam ceterasque Provincias suis privilegia serventur Ecclesiis. Illud autem generaliter clarum est, quod si quis praeter Metropolitanam sententiam fuerit factus Episcopus, hunc magna Synodus definivit Episcopum esse non oportere.

CAPUT II.

Uo praecipue in hoc Canone notanda sunt. Primum est hic agi de Patriarchis. Alterum est non de sola ordinatione hic agi, sed de omni jure Patriarchico. Ac prius quidem illud ita demonstrari potest. Patres Concilii Niceni, cum Ecclesiarum quieti prospicerent, in Canone quarto sanxerunt, quo ritu celebranda essent Episcoporum electiones, easque à Metropolitanis Episcopis confirmari voluerunt. Cum igitur potestas Metropolitanorum in capite illo quarto abunde stabilita esset, quid opus erat rursus in sexto de Metropolitanis dicere. Profsus inanis ac superflua esset haec repetitio, quae in viros tam graves cadere non potest. Praeterea in hoc capite sexto agitur de Episcopis, qui regunt Diocesis, non autem de his, qui regunt unicam Provinciam. Atqui Metropolitanam unam duntaxat Provinciam regunt. Singuli enim praesunt Episcopis suae Provinciae. Patriarcha vero Diocesis, id est multas simul junctas Provincias administrant, & subiectos sibi habent multos Metropolitanos. De his ergo intelligendus est hic Canon, non de simplicibus Metropolitanis. Alioqui manca atque imperfecta esset constitutio Patrum Nicenorum. Cum enim Episcoporum ordinationi abunde prospexissent, quam à Metropolitanis confirmari sanxerunt, restabat ut de Metropolitanorum ipsorum ordinatione statuerent. Id autem diserte faciunt hoc Canone 6. illos à Patriarchis ordinari jubentes, qui sunt Metropolitanam Metropolitanorum. Ita omnino intelligenda sunt haec verba Canonis nostri. Illud autem generaliter clarum est, quod si quis praeter Metropolitanam sententiam fuerit factus Episcopus, hunc magna Synodus definivit Episcopum esse non oportere.

A se non oportere. Certe Joannes Zonaras Metropolitanos hae loco interpretatur Patriarchas, qui sunt majores Metropolitanam. Nam cum Alexandria Metropolis sit totius Aegypti, & cum Antiochia à veteribus dicta sit Metropolis totius Orientis, Episcopi illarum civitatum, Metropolitanam jure dici possunt. Cumque Patriarcharum nomen nondum usurpari cepisset, pro Patriarchis Niceni Patres Metropolitanos videntur posuisse.

CAPUT III.

Omnes certe, tam antiqui quam recentiores, qui ante Launoium scripsere, Canonem hunc de Patriarchis intellexerunt. Primum enim Innocentius Papa in epistola ad Alexandrum, hunc Nicenum Canonem ita intellexit: ait si quidem Antiochenam Ecclesiam à Nicenis Patriarchis hoc decreto, non supra unam Provinciam, sed supra suam Diocesis esse constitutam. Deinde addit Antiochenum Episcopum Metropolitanos praecipuo quodam jure ordinare solitum esse, ex auctoritate scilicet hujus Canonis Niceni. Atqui ista soli conveniunt Patriarchis. Hi enim soli Diocesis habent, & Metropolitanos ordinant, ut infra videbimus.

Innocentio accedit Hieronymus in epistola ad Pammachium de erroribus Joannis Hierosolymitani, ita scribens. Tu qui regulas quavis Ecclesiasticas, & Niceni Concilii Canonibus uteris, & alienos clericos, & cum suis Episcopis commorantes tibi interis usurpare, responde mihi, ad Alexandrinum Episcopum Palestina quid pertinet? Ni fallor, hoc ibi decernitur, ut Palestina Metropolis Casarea sit, & totius Orientis Antiochia. Aut igitur ad Casariensem Episcopum referre debueras, cui spreta communi tua communicare nos noveras: aut si procul expectandum iudicium erat, Antiochiam potius litera dirigenda. Patetur Launoius, sextum Canonem Niceni Concilii hic ab Hieronymo designari. Cum ergo dicat Hieronymus, Antiochenum Episcopum ex decreto illius Canonis, habuisse jus in Ecclesia Palastina, idque supra Metropolitanum Episcopum, de Patriarchis eum Canonem intellexerit necesse est; Patriarcha enim erant supra Metropolitanos, & quasi Metropolitanam Metropolitanorum, ut supra dixi. Unde etiam Hieronymus, tam Antiochenum, quam Casariensem Episcopum ibidem vocat Metropolitanum, sic enim subjungit: Sed novi cur Casaream, cur Antiochiam nolueris mittere. Sciebas quid fugeres, quid vitares. Ma uisti occupatis auribus molestiam facere, quam debitum Metropolitanam tuo honorem reddere. Recte ergo Petrus de Marca observavit, Canonem sextum Niceni Concilii de Patriarchis, & de Patriarchico jure intellectum esse ab Hieronymo.

Praeterea Joannes Scholasticus, qui regnante Justiniano Patriarcha fuit Constantinopolensis, in collectione Canonum nuper Parisiis edita, sextum hunc Canonem de Patriarchis intelligit. Nam in primo titulo collectionis suae, qui

est de Patriarchis, hunc sextum Canonem Nicæni Concilii primo loco ponit. Fuit autem Joannes Scholasticus Patriarcha, ut jam dixi; ac proinde Patriarcharum jura ignorare non potuit. Frustraque omnino Launoius ejus auctoritatem imminuere conatur, dum ei objicit, quod sub titulo de Patriarchis septimum Canonem Concilii Nicæni retulerit, in quo agitur de honore Aëliensis Episcopi. Primo enim responderi potest, id additum esse recentiore manu, nec ab ipso Joanne Scholastico scriptum. Cur enim quælo, Joannes Antiochenus à Canone septimo Nicæni Concilii, potius quam à sexto ordini maluisset. Deinde dici potest Canonem illum septimum, licet re vera non agat de jure Patriarchico Episcopi Hierosolymorum, videri tamen ei juri occasionem præbuisse. Auctoritate enim hujus Canonis nisi Antistites Hierosolymitani, alius paulatim sese attollere cæperunt.

Sed & octava Synodus Canonem hunc non aliter intellexit. Sic enim habet in actione decima capite decimo septimo. *De Potestate Patriarcharum, & Metropolitanorum ad eos aduentu.* Sancta & universalis Nicæna prima Synodus antiquam consuetudinem jubet servari per Ægyptum, & provincias, quæ sub ipso sunt, ita ut horum omnium Alexandrinus Episcopus habeat potestatem, dicens, quia & in Romanorum civitate hujusmodi mos prævaluit: quæ pro causa & hæc magna & sancta Synodus, tam in seniore & nova Roma, quam in sede Antiochiæ, & Hierosolymorum, præscam consuetudinem decernit in omnibus conservari, ita ut earum Præsules universorum Metropolitanorum, qui ab ipsis promoventur, & sive per manus impositionem, sive per pallii dationem Episcopalis dignitatis firmitatem accipiunt, habeant potestatem: videlicet ad convocandum eos, urgente necessitate, ad Synodalem conventum, vel etiam ad coercendum illos & corrigendum, cum fama eos super quibusdam delictis forsitan accusaverit. Et paulo post iidem Patres de Concilio Patriarcharum ita scribunt. Sed sancta hæc & universalis Synodus, nec Concilia, quæ à Metropolitanis fiunt interdicens, multo magis illa novit rationabiliora esse ac utiliora Metropolitanorum Conciliis, quæ à Patriarchali sede congregantur; & idcirco hæc fieri exigit. A Metropolitana quippe unius quidem provinciæ dispositio efficitur: à Patriarcha vero sæpe totius causæ Diocæseos dispensatur. Quibus verbis sententia nostra apertissime confirmatur. Ajunt enim sanctissimi Patres, in Canone sexto Nicæni Concilii, neque enim alium Canonem designant, agi de Patriarchis & de jure Patriarchico. Confirmant præterea id, quod superius observavi: Patriarcham hoc præcipue differre à Metropolita, quod Metropolita quidem præest uni provinciæ: Patriarcha vero regit integram Diocæsin.

Sufficere poterat auctoritas Concilii generalis, cui nefas est refragari. Omnes certe Canonum interpretes Græci, hunc Canonem nostrum de Patriarchis exposuerunt. Ita Zonaras & Bal-

asamo, qui profecto melius Canones intellexerunt quam Launoius. Nec est quod quis objiciat, Græcos solos in ea fuisse sententia. Nego ullum unquam, seu Latinum, seu Græcum adhuc extitisse, qui aliter eum Canonem acceperit.

CAPUT IV.

Ed dicet aliquis id, quod à Launoiis dictum est, Patriarcharum nomen diu post tempora Concilii Nicæni usurpari cœpisse, ac proinde in Concilio Nicæno de illis agi non posse. Equidem fateor nomen Patriarcharum post Nicænam Synodi tempora invaluisse. Verum res ipsa nihilominus exstabat ante Concilium Nicænum. Natura enim ita comparatum est, ut nominarebus ipsis posteriora sint. An tu dices Alexandrinum Pontificem non re vera fuisse Patriarcham ante Concilium Nicænum, cum ante illud Concilium totam Ægyptum & Lybiam ac Pentapolin rexerit, idque ex vetusta consuetudine, ut testantur Patres Nicæni. Dic mihi igitur, quando nam Alexandrinus Episcopus cœperit esse Patriarcha. Idem de Episcopo Romano & Antiocheno sentiendum est, eos semper fuisse Patriarchas jam inde à primis Ecclesiæ temporibus, licet serius Patriarchæ vocati sint. Duo tantum in Ecclesia Patriarchæ allekti sunt, Constantinopolitanus scilicet & Hierosolymitanus. Tres vero illi, quos dixi, jam inde ab Apostolicis temporibus, & ab ipsis Ecclesiæ cunabulis, Patriarchæ fuerunt, id est, Patriarchicum jus obtinuerunt.

CAPUT V.

Abunde, ut opinor, probavimus sextum Canonem Nicænam Synodi de Patriarchis intelligendum esse, qui Diocæsin regunt, non autem de Metropolitanis, qui uni tantum Provinciæ præesse noscuntur. Idque confirmat etiam Canon secundus Concilii Constantinopolitani. In quo Episcopi centum quinquaginta Decretum Nicænam Synodi confirmantes, supradictum Canonem sextum explicant de Episcopis, qui Diocæsin regunt. Il vero non alii sunt quam Patriarchæ. Superest ut ostendamus, quod initio promissimus, non de sola ordinatione agi in eodem Canone, sed de omni jure Patriarchico. Id vero ita demonstrari facile potest, si Patres Nicæni Concilii de sola ordinatione agere voluissent, nomen ordinationis omnino posuissent in hoc capite, & reliqua omnia excepissent. Id enim ratio postulat. Atqui ordinationis nullam prorsus mentionem fecere; immò verò generaliter locuti sunt. Audi enim illorum verba: *ἀνεξουδία ἐπισημοῦ πάντων τῶν ἐκ τῆς ἀρχαίας ἐστὶν: ἢ Ἀλεξανδρινὸς ἐπίσκοπος ἡρῶν ὅλων ἡβείων ἡβείων.* id est: *Si Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem.* Quod si quis dicat, his vocibus: *horum omnium*: loca duntaxat intelligi, Ægyptum scilicet & Lybiam ac Pentapolin, ne sic quidem effugiet. Nam in his om-

nibus locis potestatem habere dicitur Episcopus Alexandriae. Est autem potestas nomen generale, & ad omnia extenditur, nisi termino aliquo circumscribatur. Cum igitur Patres Nicæni nullis eam finibus constrinxerint, id nos temere facere non debemus. Certe Episcopi Synodi Chalcedonenfis eo sensu, quem dixi, Nicænom Canonem acceperunt. Ita enim eum referunt in actione decima sexta: *ὡς ἔστι ἐν τῷ κανόνι ἀλεξανδρείας πάντων ἐκ τῆς ἰουδαίας*. Sed ut omnis tollatur difficultas, videndum est, quidnam juris in Aegypto, Libya & Pentapoli, Alexandrinus Pontifex habuerit ante Concilium Nicænum. Nam si ostenderit, ante illam Synodum Episcopum Alexandriae omnium Ecclesiasticorum negotiorum potestatem in illis Provinciis habuisse, liquido apparebit, Nicænos Patres in hoc Canone non de sola ordinatione egisse, cum nihil ex antiqua consuetudine minuerint, sed eam potius confirmaverint.

CAPUT VI.

Primum igitur reperio, Episcopum Alexandrinum diu ante tempora Concilii Nicæni curam habuisse Pentapoleos. Cum enim Sabellius errorem suum apud Ptolemaidem urbem Pentapoleos diffeminare cœpisset, multique statim ei contradixissent ex Catholicis viris, utraque pars tam Sabellii, quam Catholicorum, Legatos misit ad Dionysium Alexandrinum Episcopum: qui auditis partibus, quid sentiendum esset definiuit, scripsitque ea de re ad Ecclesiam Ptolemaidis. Docet id Dionysius ipse in epistola ad Xystum Romanæ urbis Episcopum: ejusque verba referuntur ab Eusebio in libro septimo Historiæ Ecclesiasticæ. Idem confirmat Athanasius in libro de sententia Dionysii Alexandrini contra Arianos, cujus locum aduersus semetipsum protulit Launois. *In Pentapoli superioris Libyæ, quidam Episcoporum sententias Sabellii amplectebantur &c. Re cognita Dionysius ad cuius curam ea Ecclesia pertinebant, Legatos misit, qui auctores harum rerum ab illis pravis opinionibus retraherent.* Sed & Libyam ante Concilium Nicænum, sub Alexandrini Pontificis dispositione fuisse docet idem Dionysius in epistola ad Germanum, quæ refertur ab Eusebio in libro septimo. Nam cum Dionysius relegatus esset in vicum Libyæ Cephron, ait, se illic verbum Dei incolis prædicasse, multosque sua prædicatione conversos fuisse ad fidem Christi. Quod quidem Episcopalis jurisdictionis esse nemo, ut opinor, ambigit. Jam vero Provinciam Thebaidis ante Nicæna tempora Alexandrino Episcopo subjacuisse, apparet ex Historia Meletii. Qui cum esset Episcopus Lycopolis in Thebaide, & multa contra leges Ecclesiasticas fecisset, adeoque Diis Gentium sacrificasse argueretur, collecta Synodo à Petro Alexandrino depositus est, viginti plus minus annis ante Concilium Nicænum, ut scribit Athanasius in Apologia aduersus Arianos. Idem confirmat Epipha-

Anius in hæresi 68. ubi scribit, Meletium illum Thebaidis Episcopum, subjacuisse Petro Alexandrino Episcopo, & ad illum Ecclesiastica negotia retulisse, ex more institutoque veteri: *Hic enim mos est, inquit, Alexandrinorum Archiepiscoporum, ut per totam Aegyptum ac Thebaidem, Libyam, Ammoniacam, Mareoticam ac Pentapolim, Ecclesiastica negotia administrarent.* Non igitur solius ordinationis, sed omnium Ecclesiæ negotiorum cura per eas regiones ad Episcopum Alexandriae pertinebat, idque ante Synodum Nicænam. Quare cum Nicæni Patres antiquas consuetudines in Aegypto firmaverint, apparet eos non de sola ordinatione locutos esse, sed de omnibus negotiis Ecclesiasticis. Omnes certe Aegypti Episcopi ita semper hunc Canonem intellexerunt, quemadmodum discimus ex Concilio Chalcedonenfi, actione 4. ubi Hieracius Episcopus Aegypti, nomine Episcoporum totius Provinciae ita dicit: *De epistola autem sanctissimi & Deo amicissimi Archiepiscopi Romani Leonis, sciunt omnes sanctissimi Patres nostri, quia in omnibus expectamus sententiam sanctissimi Archiepiscopi; & petimus vestram clementiam expectare præsidis nostri presentiam, quia cum in omnibus sequimur. Nam & S. Patres, qui in Nicæa congregati sunt 318. hanc regulam dederunt, ut sequatur omnis Aegyptiaca Diæcesis Archiepiscopum magna urbis Alexandrina, & nihil absque ipso agatur ab aliquo ei subjacente Episcopo.*

CAPUT VII.

Abunde, ut opinor, probavimus id, quod initio hujus disputationis polliciti eramus, Canonem sextum Concilii Nicæni de Patriarchis agere, quatenus Patriarchæ sunt; nec de sola ordinatione accipiendum esse, sed de omni jure Patriarchico. Nunc ad reliqua pergamus. Sequitur in dicto Canone: *Quia & Episcopo Romano parilis mos est.* Græca sic habent: *ἵνα ὡς ἔστι ἐν τῇ ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ τὸ αὐτὸ εἶναι ἔστιν.* Quæ verba cum sint per se manifestissima, variis tamen multorum expositionibus in absurdissimum sensum detorta sunt. Nos verbis ipse inhaerentes, sententiam Nicænorum Patrum investigare conabimur. Duas igitur causas decreti sui afferunt sanctissimi Antistites, quamobrem scilicet Episcopus Alexandriae per Aegyptum, Libyam ac Pentapolim, omnimodam habeat potestatem. Prima est, vetus consuetudo illorum locorum. Sic enim dicunt, antiqua consuetudo servetur per Aegyptum &c. Secundam deinde causam afferunt, exemplum Episcopi Romani. Hanc enim vim habent hæc verba: *ἵνα ὡς ἔστι &c.* Ubi duo notanda sunt. Primum est, Episcopum Romanum proponi quasi exemplum & normam reliquorum Patriarcharum. Deinde nihil in hoc Canone statui de Episcopo Romano, cum tamen de aliis aliquid statuatur, puta de Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano. Recte ergo Nicolaus Papa in Epistola ad Michaëlem Impe-

ratores ita scribit: *Denique si instituta Nicæna Synodi diligenter inspiciantur, inveniuntur profecto, quia Romana Ecclesia nullum eadem Synodus contulit incrementum, sed potius ex eius forma, quod Alexandrina Ecclesia tribueret particulariter, sumpsit exemplum.* Quod cum verissime dictum sit à Nicolao, Launojus tamen in dissertatione sua reprehendit. Nihil enim Alexandrino Pontifici à Nicænis Patribus tributum fuisse contendit, idque fere omnibus paginis inculcat. Verum ipse longe fallitur. Nam cum Alexandrini Pontifices ante Concilium Nicænum potestatem, quam in Ecclesiis totius Ægypti habebant, sola consuetudine & antiquitate defenderent, Nicæni Patres eam possessionem decreto suo confirmarunt. Multum ergo tribuerunt Alexandrino Pontifici, qui potestatem ejus speciali Canone stabilierunt, ita ut nemo in posterum ei refragari posset. Idem est igitur ac si diceret, cum Senatus Parisiensis possessionem alicujus fundi aut juris uni ex litigantibus adjudicet, nihil illi tribuere. Post Concilium Nicænum Episcopi Alexandrini ex auctoritate universalis Concilii sibi vindicarunt, id quod antea sola consuetudine usurpabant. Jus ergo illorum sancitum est & firmatum à Synodo Nicæna, idque exemplo Episcopi Romani. Id enim sibi volunt hæc verba: *Quia & Episcopo urbis Romæ parilismos est.* Idem est enim ac si dicerent, Episcopus Alexandriae in tota Ægypto omnem habeat potestatem, quia Episcopi quoque Romani eadem est consuetudo. Quibus verbis Patres Nicæni primatum sedis Romanæ manifeste agnoscunt. Illud enim sine dubio primum est, quod est norma ac regula cæterorum. Hinc factum est, ut in quibusdam antiquis collectionibus hic Canon inscriptus sit de primatu Ecclesiæ Romanæ. Ita certa sentit Gelasius Papa in epistola ad Orientales de nomine Acacii, pag. 183. his verbis: *Qua enim ratione vel consequentia aliis sedibus defendendum est, si prima B. Petri sedis antiqua & vetusta reverentia non deseritur, per quam omnium Sacerdotum dignitas semper est roborata atque firmata, trecentorumque decem & octo Patrum invictò & singulari judicio vetustissimus iudicatus est honor.* Sed & ante Gelasium Bonifacius Papa in epist. ad Episcopos Thessaliæ idem observat, ita dicens: *Nicæna Synodi non aliud præcepta testantur: adeo ut non aliquid super eo ausa sit constituere, cum videret nihil supra meritum suum posse conferri. Omnia denique huic noverat Domini sermone concessa &c.* Verum hic primatus multo apertius stabilitus est in Synodo Constantinopolitana, quæ præcepit ut Episcopus Constantinopoleos secundum locum haberet post Episcopum Romanum.

Illud præterea notandum est, Nicænos Patres, qui Episcopi Alexandrini diocæsin definierant, Episcopi Romani non definiisse. Quod prudenter ab illis factum est. Nam cum ea Synodus fere tantum ex Orientalibus constaret Episcopis, & ad Orientis atque Ægypti negotia ordinanda tantum esset congregata, de Romana diocæsi nihil decrevit: sive quod ejus terminos non satis

A cognosceret, sive quod nihil ad se & ad præsentem quaestionem hoc facere existimaret. Porro cum Patres Synodi Nicænae, potestatem quam habebat Alexandrinus Pontifex per totam Ægyptiacam diocæsin, comparant cum ea potestate, quam habebat Romanus Pontifex, omnino intellexerunt potestatem, quam habet Episcopus Romanus in sua diocæsi. Utraque enim ex æquo sibi respondere debent: & sicut Alexandrinus componitur cum Romano, ita diocæsis conferenda est cum diocæsi. Alioquin inepta & imperfecta esset comparatio, si de Alexandrino quidem Pontifice loquentes Episcopi, universim ejus diocæsin seu Patriarchatum comprehenderent: de Romano vero Pontifice non item, sed solum ejus Provinciam Romanam intelligerent, quod est absurdissimum. Comparant igitur Nicæni Patres & Episcopum Episcopo, & Diocæsin Diocæsi, & potestatem potestati, & consuetudinem consuetudini: consuetudinem scilicet regionum Ægypti, consuetudini Diocæseos Romanæ. Juxta has regulas intelligenda est expositio Rufini, qui hunc Canonem ita interpretatus est. *Ut apud Alexandriam & in urbe Roma vetusta consuetudo servetur, ut vel ille Ægypti, vel hic suburbicariarum Ecclesiarum sollicitudinem gerat.* Per suburbicarias enim Ecclesias intelligit Rufinus eas, quæ sunt sub Episcopo urbis Romæ. Nam suburbicariæ Ecclesiæ eodem modo dicuntur, quo suburbicariæ Provincie. Ut ergo suburbicariæ Provincie appellantur, quæ erant sub vicario urbis Romæ, sic Ecclesiæ suburbicariæ dicuntur à Rufino, quæcunque subjacebant Episcopo urbis Romæ. Et quemadmodum Provincie suburbicariæ peculiarem constituebant Diocæsin vicarii urbis Romæ, ita Ecclesiæ suburbicariæ Diocæsin constituunt Episcopi Romani. Verum qui fuerint termini hujus Diocæseos temporibus Concilii Nicæni, haud facile fuerit affirmare. Tutissimum tamen mihi videtur, sequi sententiam Græcorum Interpretum, qui Romano Patriarchæ universum Occidentem adscribunt, licet id Romanis displiceat. Certè Patres, qui Arelatensi Concilio interfuerunt, Patriarchatum Episcopi Romani non aliter videntur accepisse. Sic enim loquuntur in epistola Synodica, quam ad Silvestrum Papam scripserunt: *Placuit etiam, antequam à te, qui majores Diocæses tenes, per te potissimum omnibus insinuari.* Quæ sunt enim illæ majores Diocæses, quas Romanus Episcopus tenere dicitur, nisi Occidentis Provincie. Quæ si cum Alexandrino vel Antiocheno Patriarchatu comparentur, longe majores & ampliores esse deprehenduntur.

CAPUT VIII.

EXposito Canone Concilii Nicæni, jam tempus est, ut argumenta, quibus Joannes Launojus sententiam suam firmare nititur, paucis recellamus. Ait igitur Launojus temeritatem Meletii causam huic Canoni præbuisse. Nam cum

sum Meletius in multis Ægypti regionibus ordinationes facere præsumisset patres audaciam illius hoc Canone represserunt, & pristinum jus Alexandrini Antistitis confirmarunt. Hæc est argumentatio Launoi in capite primo Dissertationis de sexto Canone Nicæno. Sed Launoius ante omnia probare debuerat, hanc fuisse causam condendi Canonis. Cujus tamen rei nullum affert testimonium, sed sibi id affirmanti credi postulat. At nos in his præsertim rebus, sine teste nihil credimus. In hoc Canone non de solo Alexandria Episcopo, sed etiam de Antiocheno aliisque agitur Metropolitanis. Quid ad hos pertinuit Meletii schisma? Quod si contendis non aliam hujus Canonis promulgandi causam fuisse, concedamus hoc tibi, si placet. An ex eo sequitur id quod vis, in hoc Canone agi tantum de ordinatione. Nullo certe modo. Singularis enim res causam interdum præbere potest generali constitutioni. Nec magis firmum est, quod in eodem capite scribis, hunc Canonem 6. esse quandam velut exceptionem Canonis 4. quo jus ac potestas confirmandarum ordinationum in singulis Provinciis tribuitur Metropolitanis: Tvero in Alexandria & Romana Dicecesi Metropolitanos nullum jus habuisse censet, in quo tamen tibi assentiri non possum. Synodus enim Nicæna in dicto Canone 6. nihil admittit Metropolitanis. Quod manifeste confirmat ipsius Canonis clausula, quæ sic habet: *Illud autem generaliter clarum est, quod si quis præter Metropolitanam sententiam fuerit factus Episcopus, hunc magna Synodus deservit Episcopum esse non oportere.* Non igitur Canon textus exceptio est ac restrictio Canonis 4. cum eum potius confirmet; nec admittit quidquam potestati Metropolitanorum, sed Metropolitanis adjunctis Patriarchas, qui sunt Metropolitanis Metropolitanorum.

CAPUT IX.

Multa soles dicere, quæ non probas. Tale est illud, quod ais pagina quinta, præsecutore receptum fuisse ut Alexandrinus Episcopus per universam Ægyptum Episcopos, Presbyteros ac reliquos ministros ordinaret aut ordinari permitteret. De Episcopis quidem tibi facile concedo, eos ab Alexandrino Pontifice ordinationes fuisse: non tamen sine consensu Metropolitanis. Alioqui quodnam jus fuisset Metropolitanorum in Ægypto. Neque enim putandum est, Metropolitanos Ægypti peioris fuisse conditionis quam cæteros. De Presbyteris vero & aliis clericis nego. Nullum sane hujus rei testimonium profers. Nam quod adducis ex Sozomeni libro primo, ubi Meletius absente Petro, qui persecutionis tempore aufugerat, ordinationes ministrorum ad Petrum solum pertinentes sibi vindicasse dicitur, id manifeste intelligendum est de Presbyteris & Diaconis Ecclesie Alexandrinæ, quos absente Petro Meletius instituerat. Idque plane confirmat Athanasius in Apologia, pagina 788. ubi scribit

A Alexandrum post Synodum Nicænam, quæ ordinatos à Meletio confirmaverat, prudenti usum consilio, exegisse à Meletio, ut indiculum sibi daret continentem nomina eorum, qui Alexandria ab ipso fuerant ordinati: quem quidem indiculum ibi adfert Athanasius. In eo recensentur nomina omnium Episcoporum, qui erant partis Meletii per Ægyptum. Sequuntur deinde nomina Presbyterorum & Diaconorum, quos Meletius in urbe & in agro Alexandrino ordinaverat. Quod si sibi quoque Presbyteros & Diaconos habuisset Meletius, eorumque ordinatio soli competitivisset Episcopo Alexandria, eorum quoque indiculum Alexander à Meletio flagitasset, ut apparet. Quod cum Alexander non fecerit, prorsus dicendum est, aut Meletium non nisi Alexandria Presbyteros & Diaconos ordinasse; aut ordinationem clericorum, qui essent extra parochiam Alexandria, nihil ad Alexandrinum Episcopum pertinuisse. Ex illo igitur Sozomeni loco nihil pote concludere: nihil item ex altero Socratis, qui est in lib. 6. cap. 7. Ad quem locum ita observas; duo fecisse Theophilum. Primo Episcopum constituisse Hermopoli, deinde clericos à se ordinaros Episcopo adjunxisse. Credidisti enim Ammonium & ejus fratrem à Theophilo ordinaros esse clericos Ecclesie Hermopolitanæ. In eadem quoque sententia fuisse video auctorem Geographiæ sacræ. Sed profecto longe falleris. Theophilus enim Ammonium & fratrem secum retinuit, eosque clericos Ecclesie suæ, id est, Alexandria ordinavit. Idque tam diserte dicit Socrates, ut mirer à te homine acutissimo id animadversum non fuisse. Quis vero sibi persuadere posset, Presbyteros ac Diaconos totius Ægypti ab Alexandrino Episcopo ordinaros fuisse. Quidnam igitur remanisset Episcopis, adempta ipsis ordinatione clericorum? Episcopus enim adempta ordinandi potestate, videtur quodammodo redactus in ordinem Presbyterorum, cum hoc maxime Episcopus distet à Presbytero, quod ordinandi habet potestatem, ut testatur Hieronymus.

CAPUT X.

Notanda est etiam observatio tua, quam in hoc capite posuisti pagina 8. ubi inquiris, quibus in locis Meletius illicitas ordinationes facere præsumplerit. Ais enim: *Eleutheropoli*, inquit Epiphanius, *Basæ & Elie &c.* Videris omnino has urbes pro Ægypti urbibus accepisse. Vis enim probare Meletium in tota Ægypto Episcopos ac Presbyteros ordinasse. Has igitur urbes, quæ tamen in Palestina sunt, Ægypto tribuisti. Alioqui cur eas nominabas? Basam præterea nominas pro Gaza, ut recte legitur in Iuditione Petavii. Cæterum ex hoc Epiphanius testimonio apparet, Meletium non in Ægypto solum, sed etiam in Palestina ordinationes illicitas celebrasse. Cum enim damnatus esset in metalla Palestina, quæ Phœnecia dicebantur, in itinere, id est, tam cundo

quam redeundo, clericos ordinavit. Quod si scire vis in quibusnam Ægypti urbibus Episcopos ordinavit Meletius, habes urbium & Episcoporum nomina in indiculo Meletii, quem refert Athanasius. Quem tu si legis, testimonium Epi-
piphaniï omittere poteris.

CAPUT IX.

IN Corollario quarto ais, inter antiquas consuetudines, quatum mentio fit in Canone sexto Concilii Nicæni, merito collocari posse morem illum, quo Romanus Episcopus Thessalonicensi Episcopo vices suas delegabat. In quo dupliciter falleris: primo cum putas in supradicto Canone Nicæno intelligi præfatas quasdam consuetudines in regendis Ecclesiis. Nullam enim aliam consuetudinem intelligunt Nicæni Patres, quam illam, quæ mox ab ipsis subjungitur, ut scilicet Episcopus Alexandriæ per universam Ægyptum omnium habeat potestatem: similiter Episcopus Antiochiæ in sua Diocesi & singuli Metropolitanus in suis Provinciis; Quod autem putas, morem illum Romanorum Anustites, qui Thessalonicensi Episcopo vices suas mandabant, vetustiore fuisse Concilio Nicæno, refellit Concilium Romanum, quod nuper editum est à Luca Holstenio. Illic enim cum origo ejus moris ab ultima vetustate repetitur, nulla ejus ante Pontificatum Damasi proferuntur indicia.

CAPUT XII.

IN Corollario decimo quarto, ubi refert epistolam Innocentii Papæ ad Alexandrum Episcopum Antiochenum, male reprehendis Doctissimum Antistitem Petrum de Marca, qui rectè notaverat, Innocentium in dicta epistola de jure Patriarchico Episcopi Antiocheni locutum esse, & prædictum Canonem Nicænum eo sensu accepisse. Verba Innocentii sunt; *Revolventes itaque auctoritatem Nicæna Synodi, que unam omnium per orbem terrarum mentem explicat Sacerdotum, qua consuit de Antiochena Ecclesia cunctis fidelibus, ne dixerim sacerdotibus, esse necessarium custodire, qua super Diocesim suam prædictam Ecclesiam, non super aliquam Provinciam noscimus constitutum.* Fateor in cunctis editionibus legi constitutum. Sed si Grammaticorum regulas contulisses, docuissent te profecto legendum esse constitutam. Alioqui quo referrentur voces illæ prædictam Ecclesiam, nisi forte Ecclesiam communis generis esse censes. Rectè ergo fecit Petrus de Marca, qui hunc locum ita edidit, cum aliter legi nec possit nec debeat. Porro ex his Innocentii verbis omnino conficitur, Innocentium in ea fuisse sententia, Nicænam Synodum Antiocheno Pontifici jus Patriarchicum attribuisse. Ait enim Antiochenum Episcopum decreto Synodi Nicæna non super aliquam Provinciam, sed super suam Diocesim constitutum fuisse. Ii vero, qui supra Dice-

cesin sunt, Patriarchæ vocantur; qui autem super Provinciam, Metropolitanus. Quare cum Innocentius dicat Antiochenum Episcopum non esse constitutum super aliquam Provinciam, satis indicat eum non esse simplicem Metropolitanum. Dices fortasse multos esse, qui habent Dioceses, qui tamen non sunt Patriarchæ: cujusmodi sunt Exarchi seu Primates. Sed respondeo hos esse minores Patriarchas, qui habebant sub se Metropolitanos. Unde etiam Patriarchæ nomen interdum usurparunt. Deinde nihil interest, utrum primas, an Patriarcha hoc loco dicatur Antiochenus Episcopus. Abunde enim refellit tua sententia, si ostendero non dicere Innocentium jus acque honorem Metropolitanum à Synodo Nicæna attributum fuisse Episcopo Antiocheno. Quod quidem certissime demonstratur ex his, quæ jam dixi. Sed & quæ sequuntur Innocentii verba, id prorsus evincunt. Addit enim: *Vnde advertimus, non tam pro civitatis magnificentia hoc eidem attributum, quam quod prima primi Apostoli sedes esse monstratur, ubi & nomen accepit religio Christiana, & que conventum Apostolorum apud se fieri celeberrimum meruit, quaque urbis Romæ sedi non cederet, nisi quod illa in transitu meruit, ista susceptum apud se consummatumque gauderet.* An non vides Innocentium hic loqui de præcipuo quodam honore ac privilegio, quod Antiochena urbis magnificentia responderet, & quod penè æquale esset honori ac majestati sedis Romanæ. Ineptus omnino esset ac frigidus, si de Metropolitanano jure hæc diceret Innocentius, quod commune est Antiocheno cum innumerabilibus aliis Episcopis. Jus ergo aliud præcipuum intelligat oportet: quod aliud esse non potest quam Patriarchicum. Repugnas adhuc, & Antiochenum Episcopum ab Innocentio Metropolitanum vocari contendis his verbis; *Itaque arbitramur, frater charissime, ut sicut Metropolitanus auctoritate ordinatur singulari: sic & ceteros non sine permissu conscientiaque tua sinas Episcopos procreari &c.* Hic tu, ut soles, vitium editionis Moguntinæ pro vera lectione amplexus es, & ex ea falsam assertionem, & Innocentii menti contrariam conclusisti. Sed si reliquas editiones consulisses, Colonienfes scilicet duas: Alteram Crabbii, alteram Biniï: Hispanicam Antonii Augustini in lib. 3. Epitomes juris Canonici: Et novissimam omnium editionem Parisiensem Bibliothecæ juris Canonici, quam vir Doctissimus Guilielmus Voëllus una cum Clarissimo viro Henrico Justello nuper publicavit, vidisses profecto, non Metropolitanus scribendum esse, sed Metropolitanos: quomodo etiam Nicolaus Faber ad oram Moguntini codicis emendaverat. Quis vero sensus esset in tua lectione: *Sicut Metropolitanus auctoritate ordinatur singulari: sic & ceteros non sine permissu &c.* Si lectionem tuam sequimur, nullum Episcopum ordinaverit Antiochenus Anustes. Præcipit enim Innocentius aut potius suadet Alexandro, ut Episcopos longius positos datis literis à Metropolitanis vel

aliis jubeat ordinari: vicinos autem, si ita ipsi libitum fuerit, Antiochiam venire jubeat ad accipiendam manus impositionem. Deinde quid sibi volunt hæc particule, sicut Metropolitanus ordinas, sic reliquos &c. An non vides Innocentium duo hic genera Episcoporum distinguere; Metropolitanos scilicet, & reliquos Provinciales, qui vulgo suffraganei dicuntur. Et Metropolitanos quidem ab Episcopo Antiocheno ait ordinari auctoritate singulari, id est Patriarchica. Solum enim Patriarchæ ordinandorum Metropolitanorum jus habent, ut docet Synodus octava superius allata. Ordinant autem illos duobus modis, ut ait prædicta Synodus; vel per manus impositionem, vel per missionem pallii. Qui posterior mos in Occidente magis invaluit, propter nimiam locorum distantiam, ut videtur, inventus. Hinc est, quod in Canone 28. Concilii Chalcedonensis, quo jus Patriarchicum concessum est Episcopo Constantinopolitano, nominatim decernitur, ut Metropolitanos per Ponticam & Asianam & Thraciarum Dioccesin ordinandi habeat potestatem: In agro autem Barbarico etiam Episcopos ordinet. Causa verò cur in agro Barbarico hanc ei dederint potestatem, hæc est, quod apud Barbaros nullus erat Metropolitanus; ac proinde Constantinopolitanus Patriarcha in illis regionibus implebat officium Metropolitanum.

CAPUT XIII.

In septimo corollario ais, Carthaginensem Episcopum idem videti habuisse juris per universam Africam, quod Alexandrinus Episcopus habebat per Ægyptum, Libyam ac Pentapolim: id est, habuisse jus ordinandi Presbyteros & Episcopos per universam Africam. Hoc enim jus fuit Alexandrino Episcopo per universam Ægypticam Dioccesin, ut tu quidem pluribus in locis dissertationis tuæ asseverasti. Verum Canon Carthaginensis Concilii, ex quo id conclusis, hoc non dicit; sed tantum, licere Episcopo Carthaginensi, ex quacunque Ecclesia voluerit, clericos sumere, ut eos Ecclesiis à quibus postulati fuerint, Presbyteros aut Episcopos ordinet. Unde & titulus Canonis ita concipitur: *Ut Carthaginensi Episcopo unde voluerit clericum liceat ordinare.* Non dicit *ubicunque voluerit*, sed tantum *unde voluerit*. Licuit ergo Episcopo Carthaginensi alienos clericos sumere, quos vel Presbyteros, vel Episcopos ordinaret. Sed in sua duntaxat Provincia, id est in Proconsulari, quæ etiam Carthago dicebatur. Extra hanc Provinciam non licebat illi eos ordinare. Canon enim Carthaginensis hanc ei potestatem non tribuit. At dices Aurelium Carthaginensem Episcopum in hoc Canone diserte affirmare, se cunctarum Ecclesiarum sollicitudinem gerere; ac proinde cunctas ordinationes ad eum pertinuisse. Respondeo, cum Aurelius dicit cunctarum Ecclesiarum sollicitudinem ipsi incumbere, de Ecclesiis Provinciæ suæ cum loqui, non de uni-

versa Africa. Certe paulo ante idem Aurelius tantum dixit, se multarum Ecclesiarum & ordinandorum sollicitudinem gerere. Multæ enim & maximæ erant Ecclesiæ in Provincia Proconsulari: & in ipsa urbe Carthagine, quæ una erat ex maximis civitatibus Imperii Romani, plures erant Ecclesiæ pluresque Presbyteri ac Diaconi. Quod si tibi concedamus Carthaginensem Episcopum, utpote Primate, curam habuisse Ecclesiarum totius Africæ, non ex eo sequitur illum in tota Africa ordinationes celebrasse. Nam & Episcopus Romanus, licet totius Ecclesiæ curam gerat, non idcirco omnium Ecclesiarum ordinationes sibi vindicat.

CAPUT XIV.

Exposito Canone sexto Concilii Nicæni, in quo de jure Patriarcharum agi, abunde, ut opinor, probavimus, libet nunc Corollarii loco quædam adjicere, quæ ad eosdem Patriarchas pertinent. Sciendum est igitur, Patriarchas in Synodo Episcoporum ordinari solitos esse. Nam post mortem Patriarchæ, multi, tam Metropolitanum, quam Provinciales Episcopi ad Patriarchalem Ecclesiam conveniebant, tum funeris celebrandi, tum Patriarchæ in mortui locum substituendi causâ, quo & illius sepultura. & hujus ordinatio esset illustrior. Ita Joannes Chryostomus, sic ante illum Nestorius, & reliqui ferè post illum Episcopi Constantinopolitani in Synodo Episcoporum ordinati leguntur, ut videre est in Annalibus Ecclesiasticis. Porro simulatque ordinati fuerant, Synodicas literas mittebant ad reliquos Patriarchas, quibus & ordinationem suam illis nuntiabant, & fidei suæ formulam exponebant, poscentes, ut ab illis vicissim literas pacificas seu communicatorias acciperent. Quin & Episcopus Romanus postquam ad Pontificatus apicem evectus fuerat, ejusmodi literas ad reliquos Patriarchas Collegas suos mittere consueverat, fidem suam eis exponens, petensque ut eorum precibus & consilio adjuvaretur. Hujusmodi exstat Epistola Gregorii Papæ, scripta eodem exemplo ad omnes Patriarchas, in libro primo ejus epistolarum. Duæ porro simul mittebantur epistolæ Synodicae. Nam & Episcopi, qui ad ordinationem novi Patriarchæ conveniant, Synodicam suo nomine ad omnes Patriarchas epistolam scribebant, quæ Patriarchæ recens ab ipsis ordinati præconium continebat: Etis, qui creatus fuerat Patriarcha, Synodicam suam seorsum mittebat ad reliquos Collegas suos. Cujus rei illustre exemplum habemus in Epiphania Patriarcha Constantinopolitano. Nam cum Episcopi à quibus ordinatus fuerat Patriarcha Constantinopolitanus, Synodicam suam scripsissent ad Hormisdam Papam, ipse peculiarem Synodicam ad eundem Hormisdam per Legatos suos direxit. Ac prior quidem illa proprie Synodica fuit, quippe quæ à Synodo scripta esset, & præfixa haberet nomina

Bb ij

omnium Episcoporum, qui Synodo interfuerant, præterquam ipsius Epiphani. Posterior vero non nisi improprie Synodica dici potest. Utraque harum epistolarum habetur apud Baronium in annalibus Ecclesiasticis anno Christi 520. Illud præterea observandum est, Legatos Patriarcharum, qui Synodicas literas deterebant, una cum Patriarcha ad quem missi fuerant, ad altare procedere, & Missarum solennia celebrare solitos esse. Idque indicium erat mutua inter Patriarchas communionis, cujus rei duo habemus testimonia. Primum est Liberati Diaconi, qui in capite 18. Breviarii, de Miseno & Vitale Legatis Ecclesie Romanæ ad Acacium Constantinopolitanum Episcopum, ita scribit: *Itum est Constantinopolim. Et supradicti Episcopi in custodia sunt redacti, chartis sublatis ne Catholicis, quibus scriptum fuerat, redderentur. Quos iterum Acacius post hac de custodia ejiciens, secum fecit procedere, ut quasi confirmato Petri sacerdotio dimitterentur.* Alterum testimonium est Gregorii Magni, qui in epistola 31. lib. 6. ad Eulogium Alexandrinum & Anastasium Antiochenum Episcopos ita scribit. *Responsales fratris & Coepiscopi nostri Cyriaci venientes, ejus ad me Synodicam detulerunt Epistolam. Et quidem inter nos & ipsum, sicut vestra beatitudo novit, propter appellationem prophani nominis est gravis discordia. Sed in causa fidei transmissos responsales ejus existimavi esse suscipiendos, ne culpa elationis, qua in Constantinopolitana Ecclesia penè contra omnes sacerdotes exorta est, dissensionem fidei & rixam Ecclesiastica faceret unitati. Eosdem vero responsales, quia hoc omnino humiliter precabantur, Missarum solennia mecum celebrare feci: quia sicut & serenissimo Domino Imperatori nostro significare studui, responsales fratris & consacerdotis nostri Cyriaci mihi communicare debuerunt, qui Auctore Deo in elationis errorem non cecidi. Ubi vides, pro eo, quod Liberatus Diaconus dixerat, procedere, Gregorium Papam dixisse, Missarum solennia celebrare. Utitur ta-*

men ibidem Gregorius verbo procedere, in eodem sensu. Sic enim subjungit; *Meus vero Diaconus, cum prædicto Cyriaco Missarum solennia celebrare non debet, quia per profanum vocabulum culpam superbia aut commisit, aut sequitur. Nesci, quod absit, procedit es in tali elatione positus, vanitatem stulti nominis confirmare videamur.* Idem Gregorius in epistola 30. ejusdem libri, quam scripsit ad Mauricum Imperatorem, de eadem re ita dicit; *Meliusque eos, quam consuetudo prisca fuerat, honoravi, & mecum feci eos sacra Missarum solennia celebrare: quia sicut meus Diaconus ad exhibenda sacra Mysteria illi non debet ministrare, qui elationis culpam aut commisit, aut ab aliis commissam ipse non corrigi: ita ministri illius in celebratione mihi adesse debuerunt, qui custodiens Deo, in superbia errorem non cecidi.* Denique ipsi Patriarchæ, si forte in unum convenissent. Missarum solennia simul celebrabant. Sic imperante Basilio Porphyrogenneto; Agapius Archiepiscopus Seleucia in Syria, factus Hierosolymorum Patriarcha, cum Constantinopolim venisset, Missarum solennia celebravit una cum Patriarcha Constantinopolitano Nicolao, & cum sacra Synodo. Ut legitur in libro quarto Juris Græco-Romani pag. 294. Græca sic habent: *ὁ ἐπίσκοπος ἐκεῖ συνελθὼν μετὰ τῶν μακαριωτάτων ἁγιοτάτων πατερῶν κυρίων Νικολάου, καὶ τῆ ἱερᾶ συνόδου.* Postea imperante Alexio Comneno Sabas Episcopus Cæsareæ Philippi, factus est Hierosolymorum Patriarcha, qui veniens Constantinopolim Missarum solennia celebravit una cum sanctissimo Patriarcha Nicolao, & sacra Synodo, ut legitur in eodem libro Juris Græco-Romani. *Συνελθὼν μετὰ τῶν ἁγιοτάτων πατερῶν κυρίων Νικολάου καὶ τῆ συνόδου.* Scio Leunclavium Doctissimum Interpretem Juris Græco-Romani, verbum *συνελθὼν* Latine interpretatum esse, sacrum ministerium obire. Verum nostra Interpretatio melior est, quippe quæ Gregorii Magni autoritate firmatur, ut supra vidimus.